

Wiesław Koman

Łubcze, gm. Jarczów, woj. zamojskie,
St. 2, AZP 94-91/30

Informator Archeologiczny : badania 24, 19-20

1990

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

**Łącko, gm. Pakość
St. 6A AZP 43-38**

Zespół Badań Prahisterycznych Kujaw przy Bydgoskim Towarzystwie Naukowym

Badania prowadził Zespół pod kierunkiem prof. dr hab. Aleksandry Cofy-Broniewskiej. Finansowały Uniwersytety Jagielloński i Łódzki. Czwarty sezon badań. Osada z fazy I („AB”) kultury pucharów lejkowatych.

W obecnym sezonie badania skoncentrowane były wokół odkrytej w latach poprzednich konstrukcji kamiennej uznanej za pozostałość ścian obiektu mieszkalnego. Przebadano łącznie 159 m².

Głównym celem tych badań było pozyskanie danych dla rekonstrukcji wschodniej i zachodniej ściany obiektu oraz rozpoznanie sposobów zagospodarowania obszarów przyległych do chaty.

W rezultacie dotychczasowych badań stan. 6A zarejestrowano układ kamieni w kształcie wydłużonego owalu, otwartego od strony zachodniej. Wymiary tej konstrukcji wynoszą: długość 15 m i szerokość 8 m. Wzdłuż odkrytego układu kamieni zaobserwowano liczne dołki postłupowe. Materiał ceramiczny i krzemienisty, reprezentujący wyłącznie fazę „AB” kultury pucharów lejkowatych, wystąpił głównie wewnątrz omawianego obiektu.

Materiały przechowywane są w Zespole Badań Prahisterycznych Kujaw.

Ze względu na wagę poznawczą tego kompleksu osadniczego, badania będą kontynuowane. Przewiduje się ich koncentrację w tzw. części podwórkowej stan. 6A.

Łubcze, gm. Jarczów woj. zamajskie, St. 2 AZP 94-91/30

Wojewódzki Ośrodek Archeologiczny w Zamościu

Badania prowadził mgr Wiesław Komanan. Finansował WOAK w Zamościu. Pierwszy sezon badań. Cmentarzysko kurhanowe kultury ceramiki sznurowej.

Przebadano dwa kurhany położone 400 m na wschód od St. 26 w Łubiczu.

Prace badawcze rozpoczęto od wykonania planów sytuacyjno-wysokościowych dla każdego z kopców. Następnie wytyczono na nich linie krzyżowe po osiach N-S i W-E, stanowiące główne kierunki cięć, wzdłuż których zostawiano świadki profilowe. Eksplorację ćwiartek prowadzono warstwami mechanicznymi o miąższości 5 lub 10 cm.

Kurhan nr I znajdował się nieco poniżej zasadniczej kulminacji wzniesienia terenowego. Jego nasyp był już całkowicie zniszczony orką i procesami erozji. Na głębokości 50 cm od pow. gruntu, w centrum ćw. A i D zaobserwowano prostokątny zarys jamy grobowej o zaokrąglonych narożnikach. W jej płytłym wypełnisku (ok. 10 cm — część spągowa) odkryto kilka drobnych fragm. kości i ceramiki (jeden z delikatnym motywem jodełki). Jama posiadała dł. ok. 2 m i szer. ok. 1 m a jej oś główna przebiegała po linii N-S. Nasyp kopca, który pierwotnie przykrywał jamę, mógł mieć średnicę ok. 8-9 m i wys. 2,5-3 m. Otaczała go od S, SW, W, NW, N, NE rozległa, półkolistą jamą przykurhanową (tzw. „glinianka”) o gł. 1 m i nieckowatym przekroju z szer. maks. 7-8 m. Śladów rowka opasującego kopcę nie stwierdzono (prawdopodobnie został już zniszczony). Natomiast ustalono, że jama grobowa była przesunięta w stosunku do centralnego punktu kurhanu o ok. 1,5-2 m na zachód.

W dobrym stanie pozostała tylko „glinianka” przykryta ziemią z rozsuwającego się nasypu. Na podstawie zebranego materiału ceramicznego można zaliczyć ten obiekt do środkowoeuropejskiego horyzontu kultury ceramiki sznurowej. Dokładniejsze datowanie jest w tej chwili niemożliwe.

Kurhan nr II zajmował centralną część wspomnianej kulminacji terenowej. Z jego nasypu pozostało jedynie niewielkie wybrzuszenie o wys. 20 cm. Jednak o wiele lepiej niż wysokość wyróżniała go czarna plama o kolistym zarysie, wyraźnie odcinająca się na tle jasnego, brunatnego pola. W warstwie ornej materiału zabytkowego nie stwierdzono. Pojawił się dopiero podczas eksploracji niższych poziomów na gł. 20-50 cm, tyle że w małej ilości, co świadczyłoby o tym, iż ewentualne obiekty (groby) nie zostały jeszcze zniszczone. Na poziomie 45 cm zaobserwowano we wszystkich ćwiartkach dość wyraźne, czarno-szare zarysy dwóch dookólnych rowków otaczających pierwotny nasyp kurhanu. Posiadały one, nieco nieregularny, kolisty przebieg ze średnicą 5,5 m — wewnętrzny i 7,5 m — zewnętrzny. Ich szerokość wahała się pomiędzy 20 a 30 cm z głębokością do 25-30 cm. Wewnątrz podwójnego pierścienia rowków, w ćw. B odkryto grób nr 1. Jego jama posiadała prostokątny zarys z zaokrąglonymi narożnikami i czarne wypełnisko o wymiarach 2 m x 1,5 m, o miąższości 50 cm. Jej główna oś przebiegała po linii W-E. Odkryto w niej fragmentarycznie zachowany szkielet ludzki, który ułożony był na prawym boku w pozycji skurczonej, z głową na zachód. W okolicy nie zachowanej czaszki odkryto fragmenty dużego naczynia (najprawdopodobniej amfory) ułożonej do góry dnem (zachowane partie przydenne). Przy nogach zmarłego znajdowała się natomiast dwuucha amfórka i puchar oraz czworosienna ślekielka z krzemienia wołyńskiego. Na płn.-wsch. od

grobu nr 1, pomiędzy pierścieniami rowków (częściowo je naruszając) wystąpiła jajowata jama o średnicach 1,5x0,8 m o głęb. 10 cm. Nie zawierała ona jednak żadnego materiału zabytkowego. Natomiast w św. C odkryto grób nr 2, który wkopany był w wewnętrzny rowek. Jego dno (od szczytu kopca) znajdowało się na gł. 170 cm. Strop tej jamy grobowej posiadał trapezowaty zarys (boki 170 x 150 cm), dno było owalne (2 x 1,5 m), przekrój poprzeczny również trapezowaty. Odkryty w niej szkielet zmarłego (dobrze zachowana czaszka, kości nóg i rąk, brak natomiast miednicy, żeber i kręgosłupa) złożony był w pozycji skurczonej, na prawym boku z głową na zachód. Przy nogach odsłonięto trzy naczynia (duża amfora i dwa pucharki) a w ich pobliżu siekierkę krzemioną i dużo kości. Na zewnątrz grobu nr 2 znajdował się drugi rowek otaczający kopiec a ponadto od S, SW, W, NW, N i NE kurhan ograniczony był półkolistą, księżycowatą jamą (tzw. „glinianką”), której głębokość dochodziła do 0,8 m a szerokość mogła sięgać 7-8 m.

Grób nr 1 — położony centralnie, jest bez wątpienia najstarszym obiektem w kurhanie. Zawierał on amforę typu Ib (wg J. Machnika — 1966). Towarzystwo jej mały pucharek typu Brzeziński (J. Machnik — 1966) posiadał płaskie, nie wyodrębnione dno i esowaty profil. Zdobiony był na szyjce podwójną linią poziomą nacinnaną, stylizowaną jodełki. Trzecie naczynie trudne jest do określenia typologicznego. Naczyniom towarzyszyła typowa dla kultury siekierka z krzemienia wołyńskiego, z gładzeniem przy ostrzu, czworosienna. Materiał zabytkowy pozwala uznać grób za „starsznurowy” i datować na środkowoeuropejski horyzont kultury ceramiki sznurowej (tj. 2300-2100 l. p.n.e.).

Grób nr 2 wkopany w obrzeże istniejącego już kopca od strony południowo-wschodniej przecinał wewnętrzny rowek przykurhanowy (być może przykryty rozsuwającym się już nasypem). Otaczał go natomiast drugi rowek, zewnętrzny, możliwe, że wkopany po złożeniu pochówku nr 2. Wynika z tego, że grób nr 2 musiał być młodszy chronologicznie od grobu nr 1. Potwierdzałyby to także typologia trzech naczyń w nim odkrytych. Duża baniasta amfora z czterema uszkami umieszczonymi u podstawy szyjki. Drugie naczynie to pucharek o wys. 18 cm. Siekierka towarzysząca naczyniom wykonana została z krzemienia wołyńskiego, gładzona przy ostrzu i na ściankach bocznych o płasko-wypukłym przekroju poprzecznym. Wymieniony inwentarz pozwala datować wstępnie grób nr 2 na schyłkowy okres środkowoeuropejskiego horyzontu kultury ceramiki sznurowej, tj. ok. 2100-1900 l. p.n.e.

Sumując dotychczasowe wyniki badań kurhanów na Grzędzie Sokalskiej można pokusić się o stwierdzenie, że mamy tu do czynienia z wielofazowością osadnictwa różnych grup kultury ceramiki sznurowej. Najwcześniejsze groby pochodzą prawdopodobnie ze starszego okresu środkowoeuropejskiego horyzontu KCSz (Łubcze stan. 24 i 26 — kurhan I, Łubcze stan. 2, kurhan II — grób nr 1). Mogą one odpowiadać najstarszej fazie grupy lubaczowskiej KCSz. Druga faza tutejszego osadnictwa przypadać może na schyłkowy okres środkowoeuropejskiego horyzontu osadnictwa tej kultury i synchronizować się z zanikiem osadnictwa grupy lubaczowskiej przy wpływach kulturowych z terenów wschodnioeuropejskich (Wołyn, Ukraina). Do tego okresu mogą należeć groby ze stan. 30 w Werszczyca i 26 w Łubczu (kurhan nr II) oraz obecnie badanego stan. 2 w Łubczu (kurhan nr II, grób nr 2). Ich chronologia może okazać się nawet wczesnobrązowa.

Marianowo, gm. Ślesin
woj. konińskie
St. 17 AZP 52-40/115

Muzeum Okręgowe w Koninie

Badania prowadził mgr Krzysztof Gorczyca. Finansowało MOK. Trzeci sezon badań. Osada i cmentarzysko kultury pucharów lejkowatych.

Kontynuowano badania części stanowiska obejmującej cmentarzysko, poszerzając wykop III. Zbadano 50 m². Zarejestrowano 5 obiektów, w tej liczbie 2 to obiekty nowożytnie, pozostałe to: ob. 39 — nieregularna, głęboka jama (ok. 1 m), o średnicy na stropie 2 m, na spągu ok. 1 m. Wypełniona była całkowicie kamieniami różnej wielkości. Wśród nich rozpoznano fragmenty 4 żaren nieckowatych, 4 żaren płaskich, 1 płytkę szliflerską i 1 rozcieracz. Między kamieniami znaleziono 20 fr. ceramiki i 1 odlupek krzemionny. Funkcja tego obiektu jest trudna do określenia.

ob. 41 — prostokątna obstwa z otoczek, 1,4 x 0,8 m, oś E-W. Przykryta była brukiem. Zawierał 12 fr. ceramiki i fragment silnie spróchniałej kości. Jest to niewątpliwie grób. Układa się on w rzędzie z 2 grobami z poprzedniego sezonu.

ob. 44 — prostokątny układ otoczek, 0,8 x 0,6 m, oś E-W. Zawierał 4 fr. ceramiki. Najprawdopodobniej jest to również grób, gdyż układa się w rzędzie z poprzednimi.

Materiały i dokumentacja znajdują się w Muzeum Okręgowym w Koninie.

Badania będą kontynuowane.

Mikowice, gm. Namysłów
woj. opolskie St. 1 AZP 82-33

Instytut Śląski w Opolu

Badania prowadziła mgr Elżbieta Kłosińska (autorka sprawozdania)